

BALKAN

7. april 2004.

str. 6

POGLED IZ HAGA

NAVODNO SPROVODILI PLAN ETNIČKOG ČIŠĆENJA

U utorak je pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju održano prvo stupanje optuženih pred Sud u još jednom od predmeta koji se vode u vezi sa zločinima koji su počinjeni na teritoriji takozvane Herceg-Bosne. Ročište u tom predmetu, u kojem su šestorica optuženih najviši živi bivši funkcioneri takozvane Hrvatske zajednice Herceg-Bosne (HZ HB), koja se 1993. proglasila Hrvatskom Republikom Herceg-Bosnom (HR HB), održano je samo dan nakon što su se šestorica optuženih dobrovoljno predali Međunarodnom sudu i samo tri dana nakon što su Republici Hrvatskoj uručeni nalozi za njihovo hapšenje.

Šestorica pojedinaca koji se terete u optužnici u vezi sa Herceg-Bosnom uključuju Jadranka Prilića, Bruna Stojića, Slobodana Praljka, Milivoja Petkovića, Valentina Ćorića i Berislava Pušića. Jadranko Prlić je bio predsednik HZ HB, a kasnije predsednik vlade HR HB. Bruno Stojić je bio vrhovni politički funkcioner i rukovodilac odeljenja (kasnije Ministarstva) za odbranu Herceg-Bosne. Slobodan Praljak je bio pomoćnik ministra odbrane Republike Hrvatske i viši predstavnik tog ministarstva pri vladi i oružanim snagama Herceg-Bosne/HVO-u, a izvesno vreme je bio i komandant snaga HVO-a. Milivoj Petković je bio načelnik glavnog štaba HVO-a. Valentin Ćorić je bio na čelu vojne policije HVO-a, a Berislav Pušić šef službe Herceg-Bosne/HVO-a za razmenu ratnih zarobljenika.

U optužnici se navodi da su ovi optuženi predstavljali ključne učesnike udruženog zločinačkog poduhvata na čijem čelu se nalazio bivši predsednik Republike Hrvatske, pokojni Franjo Tuđman, i njegov bivši ministar odbrane, takođe pokojni Gojko Šušak. U optužnici se kao učesnici udruženog zločinačkog poduhvata takođe navode i pokojni general Hrvatske vojske Janko Bobetko i bivši predsednik HR HB, isto tako pokojni Mate Boban.

Optužnicom Međunarodnog suda optuženi se terete za sprovođenje plana etničkog čišćenja bosanskih Muslimana i drugih nehrvata sa teritorija za koja su tvrdili da pripadaju Herceg-Bosni, s ciljem pripajanja tih teritorija "Velikoj Hrvatskoj". U optužnici se navodi da je 27. decembra 1991 predsednik Tuđman rezimirao cilj udruženog zločinačkog poduhvata rekavši: "[v]reme je da iskoristimo priliku i okupimo hrvatski narod unutar najširih mogućih granica".

Prema navodima optužnice, optuženi su pribegli nasilju i činjenju zločina kako bi ostvarili svoj plan da etnički očiste Herceg-Bosnu od bosanskih Muslimana i ostalih nehrvata. Optužnicom se terete za učešće u proterivanju iz njihovih domova, ubijanju, uništavanju imovine i progonu na različite načine bosanskih Muslimana i drugih nehrvatskih civila, uključujući Srbe. Ti progoni uključivali su uskraćivanje slobode kretanja, nasumično otpuštanje s radnih mesta, uskraćivanje humanitarne pomoći,

zatvaranje bez zakonskog opravdanja u nehumanim uslovima gde su zatočnici podvrgavani premlaćivanjima, seksualnom zlostavljanju i mučenju. Prema navodima optužnice, optuženi su učestvovali u distribuciji informacija i propagande da bosanskim Hrvatima pretili ugnjetavanje i istrebljenje od strane bosanskih Muslimana. Takođe su učestvovali u osiguravanju pomoći Republike Hrvatske za daljnje sprovođenje planova etničkog čišćenja zapadne Bosne.

U optužnici se iznosi hronološki redosled glavnih incidenata etničkog čišćenja koje je počelo u proleće i početkom leta 1992. U to vreme, snage Herceg-Bosne/HVO-a uništile su srpsku pravoslavnu crkvu u Mostaru, kao i obližnje kuće koje su pripadale Srbima, a mnogi Srbi su držani u zatočeničkim logorima. Sukobi između snaga bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata izbili su u oktobru 1992.

U optužnici se navodi da su u aprilu 1993. snage Herceg-Bosne/HVO-a započele rasprostranjenu kampanju progona, vojnih akcija, hapšenja i proterivanja s ciljem nametanja zahteva za pripajanje nekoliko opština u zapadnoj Bosni. Ta kampanja uključivala je napade na grad Mostar, na reci Neretvi, gde su optuženi bili uključeni u proterivanje velikog broja bosanskih Muslimana u istočni deo grada i u zatvaranju na stotine drugih u logor Heliodrom.

U optužnici se navodi da su od juna do septembra 1993. snage Herceg-Bosne/HVO-a sistematski hapsile, maltretirale i deložirale desetine hiljada muškaraca, žena, dece i staraca, bosanskih Muslimana iz njihovih domova, pritvarale ih i/ili premeštale na druga područja ili deportovale u druge države. Tako u jednom primeru, navedenom na 60. stranici optužnice, snage HVO-a su redovno silovale i seksualno zlostavljale oko pedeset žena i devojčica, bosanskih Muslimanki, koje su zajedno s drugom decom bile zatočene u logoru Vojno, u opštini Mostar.

Optužnicom se optuženi terete za direktno učestvovanje u izvršenju tih zločina, kao i za komandnu odgovornost, tj. za to što su propustili da preduzmu mere da spreče te zločine, ili da kazne počiniocima koji su bili njihovi podređeni.

Tribunal u Hagu pozdravlja brzo pojavljivanje ove šestorice optuženih pred Sudom kako bi odgovorili na ove veoma ozbiljne optužbe koje su podignute protiv njih. Time se ponovo aktuelizuje pitanje osoba sa optužnica MKSJ-a koje se još nisu predale Sudu. Za petnaestoro njih se zna da žive ili provode vreme na teritoriji Srbije i Crne Gore.

Outreach Programme

outreach@icty.org